

รูปแบบการดำรงชีวิตชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน Livelihood Pattern of Sufficiency Economy Community Role Model in Nan Province

ประทวน จันทร์ดี (Pratuan Chandee) บำเพ็ญ เพียวหวาน (Bumpen Keowan),

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yoopresert,)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา (1) บริบท สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน ตามนิเวศชุมชนที่ต่างกัน (2) รูปแบบการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดน่าน (3) เปรียบเทียบรูปแบบการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มีนิเวศชุมชนที่ต่างกัน (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประชากรที่ศึกษาคือชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดน่าน จำนวน 503 ชุมชน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ชุมชนที่ได้คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ ชุมชนนิเวศวนเกษตร ชุมชนนิเวศทำสวน และชุมชนนิเวศทำนา 2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสุ่มเฉพาะเจาะจงเกษตรกรชุมชนละ 30 ครัวเรือนจำนวน 3 ชุมชน รวม 90 ครัวเรือน เก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน เป็นสังคมชนบท มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ มีความรักใคร่ สามัคคี มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีวัฒนธรรม ประเพณีล้านนา และนับถือผี รูปแบบการดำรงชีวิตระดับครัวเรือน โดยเฉลี่ยภาพรวมมีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด คือ มีการลดรายจ่าย มีการเพิ่มรายได้ มีการออม มีการดำรงชีวิตยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ถ่ายทอด ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเอื้ออาทร และเมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่มีนิเวศชุมชนที่ต่างกัน พบว่าเกษตรกรมีการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับนิเวศชุมชนที่คล้ายคลึงกัน โดยมีการผลิตเพื่อการบริโภคที่เพียงพอ และเลือกการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล มีการรวมกลุ่มและเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน มีการออมทรัพย์ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความสามัคคีในชุมชน สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตประจำวัน เกษตรกรเห็นด้วยโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ว่าปัจจัยด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านชุมชนและสังคม การได้รับอบรมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงจากองค์กรภายนอก นโยบายของรัฐ และการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ จากแหล่งต่างๆ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก 7 แหล่ง คือ ผู้นำท้องถิ่น ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่รัฐ สื่อวิทยุโทรทัศน์ เสียงตามสาย การประชุมหมู่บ้าน และการอบรม ส่วนปัญหาในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือบางคนยังขาดความเข้าใจหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผลต่อการนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติไม่ครบทุกด้าน กิจกรรมในระดับกลุ่ม ระดับชุมชน ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ไม่มีความยั่งยืน ขาดการต่อยอด ควรมีการถ่ายทอดความรู้ ปรับแนวคิด แนวทางการปฏิบัติ การบริหารจัดการกลุ่ม อย่างต่อเนื่องและมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: รูปแบบการดำรงชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดน่าน

*หลักสูตรเกษตรศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pratuan_chandee@hotmail.com

**รองศาสตราจารย์ ประจักษ์เชษฐาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

***รองศาสตราจารย์ ประจักษ์เชษฐาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช mailto:agashben@stou.ac.th

Abstract

The objectives of this study were (1) to study the context, social and economic state, and the culture of sufficiency economy community role model in different characteristics in Nan Province; (2) to study their livelihood pattern adhering to the Sufficiency Economy Principle; (3) to study the difference of the livelihood pattern adhering to the Sufficiency Economy Principle of communities in different characteristics; (4) to study factors relating to their living adhering to the Sufficiency Economy Principle; and (5) to study their problems and suggestions on being supported to make a living adhering to the Sufficiency Economy Principle.

The population in this study was 503 sufficiency economy community role model in Nan Province. The samples were divided into two groups, one group was a group of 3 communities which were selected by using specific random sampling methodology, these were agricultural farming community, truck farming community, and paddy farming community; another group was a group of 90 farmer families selected from 3 communities mentioned before by using specific random sampling methodology, 30 farmer families per community. The data collecting process was group discussion and interviewing. Some data were analyzed by qualitative analysis using grouping method; other data were analyzed by quantitative analysis using statistical methodology in computer programs, these were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value and maximum value.

The findings of this study were as follows: The sufficiency economy community role model in Nan Province was a rural society. There was much community spirit and their relationship liked a kinship. They were simple life and united. Most of them were agricultures. They had Lanna traditional and culture and believed ghost. The studied farmer families had their livelihood pattern adhering to Sufficiency Economy Principle at the most level, these were decreasing their expenditure; increasing their income; saving; being honest; conserving tradition, culture, and local wisdom; learning, transferring, and adapting the local wisdom; conserving natural resources and environment; and being generous. Comparing the livelihood pattern adhering to the Sufficiency Economy Principle of farmer families in different characteristics, it was found that they had the livelihood pattern which was similar to the livelihood pattern of other farmer families in communities which had similar characteristics. Their products were firstly used for their sufficient consuming. They grew plants which were suitable for the state of their area. They utilized the natural resources reasonably. They united and learned in order to develop their career. They had saving, conserved and sustained the natural resources, helped each other, united, conserved their culture and tradition, and adapted the local wisdom in their living. They agreed at much level that the governance, economy, society, the training on Sufficiency Economy Principle, the government policy, and the support from local organizations (sub-district administrative organization/municipality) correlated with their living adhering to the Sufficiency Economy Principle. They had knowledge and understanding of Sufficiency Economy Principle at medium level, and they had received information on Sufficiency Economy Principle at much level from 7 sources, these were local leaders, their relatives, government officials, radio and television, broadcasting tower, meetings, and training courses. The problems of the Aid on the sufficiency economy community role model were rare understood of some farmers on the Sufficiency Economy Principle. It affected to the process using and it could not cover all of the performances. There were rare good administration and management at the group level activity and community level activity. The process was not sustentation. The farmers did not add much their knowledge. It should be conserve the knowledge to another, adapt their mind, process and performance. Group administration and management should be continuity running and performance proceed. And we should always follow the project.

Keywords: Livelihood Pattern, Sufficiency Economy Principle, Nan Province